

Автор
Янковська Антоніна Андріївна
учениця 7-В класу
Приватний заклад загальної середньої освіти
II-III ступенів «Гімназія А+»

Педагогічний керівник
Назаренко Альона Сергіївна
вчитель історії
Приватний заклад загальної середньої освіти
II-III ступенів «Гімназія А+»
Київська Мала академія наук

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПАРАЛЕЛІ В ТРАДИЦІЙНІЙ СВЯТКОВІЙ КУЛЬТУРІ УКРАЇНЦІВ ТА ПОЛЯКІВ

Анотація. У тезах досліджено культурні переплетіння в традиціях святкування Великодня українського та польського народів в історичному контексті. Проаналізовано ключові компоненти пасхальної обрядовості: підготовчі етапи, обрядову їжу, сакральну атрибутику та народні розваги. Особливу увагу приділено спільним ознакам: передвеликодні приготування, традиція святкування та ритуальні обливання водою. Визначено, що попри конфесійну розбіжність (східний та західний обряди), у структурі свят обох народів простежується спільні праслов'янські традиції, зумовлені спільним слов'янським походженням та тривалими культурними взаємовпливами.

Ключові слова: Великдень, етнокультурні паралелі, традиційна культура, святкова обрядовість, українці, поляки, календарний цикл, культурна ідентичність.

Мета дослідження: виявити спільні та специфічні риси у традиційній святковій обрядовості Великодня українців та поляків, простежити етнокультурні паралелі в обрядових діях, символіці та фольклорі, а також обґрунтувати причини їхньої схожості та відмінності.

Об'єкт дослідження: традиції та обряди Великодня українців і поляків, розглянуті в процесі їхнього історичного розвитку та структурної спорідненості.

Предмет дослідження: конкретні вияви етнокультурних паралелей у святкуванні Великодня (звичаях та атрибутиці українців і поляків).

У своїй роботі хотіла б дослідити тему традиції і свят Польщі та України. У цьому проєкті порівняла наші традиції святкування Великодня та проаналізувала їх щоб зрозуміти наскільки наші культури схожі чи навпаки.

Поляки (самоназва – Polacy) – не тільки наші сусіди, але й давні жителі на землях України. Перші їх поселенці, зокрема купці, а також челядь польських княгинь, які виходили заміж за київських князів, появилися тут ще в княжу добу української історії. [3]

Поляки, нація релігійна, яка дуже любить дотримуватися традицій. Підготовка до Великодня починається Попільної середи, як кажуть у народі. Це — перший день великого посту, що починається за 40 днів до воскресіння Христа. За традицією люди йдуть на службу до церкви, а після закінчення священик малює їм на лобі хреста за допомогою свяченого попелу. Попіл— це символ того, що всі люди грішні та смертні. «Пам'ятай, людино, що ти порошок, і до пороку вернешся» - каже священик вірянам перед тим, як здійснити обряд. [1]

Також, в Україні та Польщі, популярний такий обряд: «Поливаний понеділок» коли обливаються водою в Україні 'Поливаний понеділок' також має глибокі корені. У давнину вважалося, що вода в цей день має цілющі властивості, тому обливання водою символізувало очищення від гріхів та хвороб. Особливо популярною ця традиція була на Західній Україні. У Польщі Поливаний понеділок відомий як Śmigus-Dyngus. Традиція обливання водою має язичницьке коріння і символізує очищення та пробудження природи. Сьогодні це веселе свято, під час якого люди обливають одне одного водою, використовуючи відра, пляшки або водяні пістолети, а також особливо активні в цьому діти та молодь.[8]

На Великдень, як на будь яке свято, усі любили розважитись зокрема ці розваги були різноманітними у традиційній польській етнокulturі на теренах України. З роками розваг та способів проведення часу ставало все більше та більше на західноукраїнських землях, що перебували у складі Польщі. [3]

Як тільки задзвонять до заутрені, то з усіх кінців села чи міста народ починав рухатися до церкви — хто пішки, а хто й возом. Дітей теж брали з собою, вдома майже ніхто не залишався. Кому не було місця в церкві, той спинявся на дворі під церквою і так стояв, скинувши шапку, аж до кінця Богослуження. [7]

Традиційно польські жінки вдягали на особливі події довгі сорочки з рукавами, широкі спідниці, жакети або кафтани, вовняні хустки, високі черевики з шнурівками. Чоловічий одяг мав консервативніший характер і був представлений костюмом такі як піджак, брюки, камізелька, сорочка, чоботи та рідше черевики.

Українці перед святом зазвичай обирали прості речі з мінімальною кількістю оздоблення та стриманими кольорами. Проте на Великдень українці одягалися тільки все найкраще — і найбільш вишуканий вигляд мали саме в понеділкову службу. А оскільки під час Всенічного богослужіння було прохолодно, то обов'язково брали верхнє вбрання. [5]

Як і на всі свята українці та й не тільки, любили почастуватися чимось смачним звичайно їжа була не завжди однакова бо ж свята як не як, в тому на Великдень вони їли: борщ, шинка, баба-шарпанина, вареники, кваша, лемішка, каша, локшина, рубці, соломаха, сластьони, сало та багато інших страв. [4]

Поляки в свою ж чергу не вступали українцям і також дивували чимось цікавим святкуючи Великдень, ніколи не можна було пропустити великодній журек з білою ковбасою і шматочками яйця. Подається як перша страва під час пасхального сніданку, який символізував закінчення Великого Посту. А також випечення великодніх кексів і мазурки. [6]

Висновок. У моїй сім'ї змішалися українські та польські традиції, адже моя бабуся має польське коріння. Хоча ми не дотримуємося одного конкретного стилю, Великдень ми святкуємо на свій лад. Я вважаю за необхідне вивчати історію свого роду, адже традиції святкування — це частина нашої ідентичності.

Список використаних джерел:

1. <https://univerpl.com.ua/blog/yak-svyatkuyut-velikden-u-polshhi/>
2. <https://nte.etnolog.org.ua/uploads/2013/5/publications/27.pdf> - Традиційна етнічна культура українців в історичному розвитку
3. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kalakura_poliaky.pdf
- Поляки на землях України: ментально-етнографічний портрет ХХ століття
4. Українська література XVII ст. – К. : Наукова думка, 1987.
5. https://elle.ua/stil-zhizni/blog_stil_zhizni/yak-ukrainci-odyagalisy-do-velikodnya-osoblivosti-narodnogo-vbrannya/
6. <https://polonia.od.ua/польські-традиції-на-великдень/>
7. Воропай О. Звичаї нашого народу : етнограф. нарис / О. Воропай. – Харків : Фоліо, 2005. – 508 с. – (Перлини української культури)
8. <https://atomy.com.ua/polyvanyj-ponedilok-yak-svyatkuyut-u-polshhi-ta-ukrayini/>